

Pirmsskolas izglītības audzēkņu skaita prognoze un tendences

1. Pirmsskolas izglītības iestādes

Pirmsskolas izglītības programmas Valmieras novadā 2023. gadā piedāvā 24 izglītības iestādes, tai skaitā 16 pirmsskolas izglītības iestādes (turpmāk PII) un 8 vispārējās izglītības iestādes un to struktūrvienības Bērzainē, Brenguļos, Burtniekos, Dikļos, Kocēnos, Matīšos, Mazsalacā, Mūrmuižā, Naukšēnos, Ramatā, Rencēnos, Rubenē, Rūjienā, Strenčos, Sedā, Trikātā, Valmierā un Zilākalnā.

Kopējais pirmsskolas izglītības programmu izglītojamo skaits Valmieras novadā sešu gadu laikā ir samazinājies par 1,6%, bet obligātai sagatavošanās pamatizglītības ieguvei no 5 gadu vecuma – bērnu skaits ir palielinājies par 6,2%.

Beidzamo gadu dati rāda, ka pastāv vairāk nekā 100 bērnu rinda uz vietu pašvaldības PII. Potenciāli ikvienam no šiem bērnu vecākiem ir nepieciešamība izmantot uzraudzības pakalpojumu. Lai uzlabotu situāciju, uzsākot 2023./24. mācību gadu, pēc pārbūves tika atklāta Valmieras 2. vidusskolas struktūrvienība – PII “Varavīksne”, radot 108 jaunas vietas. Tomēr 2023. gada 1.oktobrī rindā uz PII Valmieras novadā vēl arvien bija 81 bērns. Šo skaitu vēl palielina PII “Buratino” grupiņas, kopumā 60 bērni, kuri pirmsskolas izglītību apgūst pielāgotās telpās citās izglītības iestādēs: 26 bērni Valmieras sākumskolā un 34 bērni speciālās izglītības iestādē Valmieras Gaujas krasta vidusskola, attīstības centrs, pirmsskolas telpās.

Attēls 1- rinda uz pašvaldības PII

GADS	Bērnu skaits rindā, kas gaida maiņu uz citu PII	Reālais bērnu skaits rindā
01.10.2023.	129	81
01.10.2022.	153	117
01.10.2021.	176	176
01.10.2020.	125	115
01.10.2019.	112	112
01.10.2018.	74	0

Lai gan dzimušo bērnu skaits nepalielinās, tomēr ir novērojams pieaugošs pieprasījums pēc PII pakalpojumiem Valmierā, un galvenais iemesls ir iedzīvotāju migrācija – ģimenes ar maziem bērniem

vēlas pārcelties uz Valmieru. To veicina gan darba iespējas un sadzīves apstākļu nodrošinājums, gan izvēle par labu Valmierā piedāvātajai izglītībai, kas te ir pieejama visos izglītības līmeņos līdz pat augstākajai.

Attēls 2- Bērnu skaits pašvaldības PII

Nr.p.k.	PII nosaukums	Bērnu skaits 2023./2024. m.g.	Bērnu skaits 2022./2023. m.g.	Bērnu skaits 2021./2022. m.g.	Bērnu skaits 2020./2021. m.g.	Bērnu skaits 2019./2020. m.g.	Bērnu skaits 2018./2019. m.g.
1	Ezītis	211	218	345	350	345	343
2	Ābelīte	118	118				
3	Kārliena (2018.gadā Kārliena un Pienerīte bija viena iestāde)	164	158	276	280	281	281
4	Pienerīte	110	109				
5	Vālodzīte (2018.gadā Vālodzīte un Krācītes bija viena iestāde)	107	104	219	234	246	253
6	Krācītes	106	113				
7	Sprīdītis	233	228	229	241	245	238
8	Buratiņo	257	273	265	245	247	233
9	Pasaciņa	73	86	94	93	78	79
10	Burīņš	201	200	201	203	203	185
11	Namiņš	53	50	51	54	51	56
12	Sienāzītis	35	40	37	41	43	41
13	Auseklītis	171	181	177	263	249	252
14	Dārziņš	122	118	122	114	107	110
15	Vārpiņa	214	225	237	236	240	236
16	Mirkāns	103	115	103	95	82	94
17	Valmieras 2.vidusskola	158	125	121	127	116	114
18	Valmieras Gaujas krasta vidusskolas - attīstības centrs	89	94	112	101	145	143
19	Naukšēnu vidusskola	54	60	63	59	57	48
20	Trikātas pamatskola	70	45	44	49	46	40
21	Rencēnu pamatskola	49	53	51	54	45	43
22	J.Neikena Dikļu pamatskola	91	90	96	104	95	90
23	Rubenes pamatskola	73	77	82	0	0	0
24	Brenguļu sākumskola		23	32	29	24	30

Valmieras novada pašvaldība sniedz atbalstu vecākiem, ja bērns ir sasniedzis pusotra gada vecumu un apmeklē privāto izglītības iestādi, kura reģistrēta Izglītības iestāžu reģistrā un īsteno licencētu pirmsskolas vai vispārējās izglītības programmu. Atbalsta apmērs 2023. gadā vienam bērnam mēnesī ir:

- bērniem no pusotra līdz četru gadu vecumam 291,17 eiro;
- bērniem, kuriem nepieciešama obligātā sagatavošana pamatizglītības ieguvei 184,62 eiro.

2023. gada 31. oktobrī atbalsts bija pieprasīts par 38 bērniem no 1,5 līdz 4 gadu vecumam un par 17 bērniem no 5 līdz 6 gadu vecumam, kas apmeklā privāto mācību iestādi SIA "Valmieras Zaļā skola" un par 21 bērnu no 1,5 līdz 4 gadu vecumam, un par 7 bērniem no 5 līdz 6 gadu vecumam, kas apmeklē SIA "Izglītības un attīstības centra Universum".

2. Demogrāfiskās attīstības raksturojums un tendences

2023. gada sākumā Valmieras novadā bija 50 659 iedzīvotāji¹. Pēdējo desmit gadu laikā faktiskais iedzīvotāju skaits samazinājies par 8,3%, bet pēdējo piecu gadu laikā tikai – par 2,3%.

Valmieras valstspilsētā iedzīvotāju skaits pēdējā desmitgadē samazinājies lēnāk nekā novadā kopā – tas samazinājies par 4,5% jeb 1072 iedzīvotājiem, tomēr pēdējo piecu gadu laikā tendence ir tāda pati kā novadā – iedzīvotāju skaits samazinājies par 2,3%.

Dabiskā pieauguma rādītājs gan pēdējās desmitgades, gan piecgades laikā kopumā samazinās, tomēr migrācijas saldo, lai arī svārstīgs, pēdējo desmit gadu laikā pieaudzis un 2022. gadā sasniedzis pozitīvu vērtību – uz dzīvi Valmieras novadā pārcēlušies vairāk iedzīvotāju nekā to pametuši, kas nedaudz uzlabojis kopējo iedzīvotāju skaita rādītāju. Tiek prognozēta dzimstības samazināšanās, tomēr, ņemot vērā kopējās stabilās tendences, ja turpināsies migrācijas saldo palielināšanās, iespējamās arī pozitīvas tendences – iedzīvotāju skaita samazināšanās temps novadā nākotnē varētu palēnināties.

Attēls 3 – Iedzīvotāju skaits un tā izmaiņas Valmieras novadā 2014.-2023. gadā² (Avoti: Oficiālās statistikas portāls, Fizisko personu reģistrs)

Ievērojot, ka deklarēto iedzīvotāju skaits atšķiras no Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) datiem par iedzīvotāju skaitu (3,4 – 4,9 %), jāņem vērā arī fakts, ka faktiski Valmieras novadā dzīvojošo iedzīvotāju skaits ir lielāks nekā deklarēto iedzīvotāju skaits, jo daļa faktisko iedzīvotāju ir deklarējusies citā administratīvajā teritorijā.

Lai arī kopumā dzimušo skaits samazinājies, ņemot vērā iedzīvotāju skaita kopējo samazināšanos, dzimstības rādītājs – dzimušo skaits uz 1000 iedzīvotājiem – pēdējās desmitgades laikā nav būtiski samazinājies – gan 2013. gadā, gan 2022. gadā tas bija 9,4.

Attēls 4 – Dzimstības un mirstības rādītāji Valmieras novadā 2013.-2023. gadā (Avots: Oficiālās statistikas portāls)

Kopējais bērnu skaits novadā pēdējo gadu laikā ir nedaudz pieaudzis, 2023. gadā palielinājies bērnu, kas sasnieguši septiņu gadu vecumu, skaits.

Attēls 5 – Bērnu skaits Valmieras novadā 2022.-2023. gadā (Avots: Fizisko personu reģistrs)

Salīdzinot iedzīvotāju skaita izmaiņas pa vecuma grupām kopš 2016. gada, redzams, ka Valmieras novadā kopumā visvairāk mainījies (samazinājies) iedzīvotāju skaits vecuma grupā 25-34 gadi, kas var ietekmēt bērnu skaitu tuvākajos gados.

Attēls 6 – Iedzīvotāju skaits un tā izmaiņas pa vecuma grupām Valmieras novadā 2016.-2023. gadā (Avots: Oficiālās statistikas portāls)

Lai gan novadā kopumā visplašāk pārstāvētā ir vecuma grupa 65 gadi un vairāk, ir daži izņēmumi, piemēram, tieši Valmieras pagastā, kurā atrodas PII "Burtiņš", skaitliski lielākā ir vecuma grupa 25- 34 gadi, kas ir potenciāls bērnu skaita pieaugumam. Un, lai gan šai vecuma grupai, tāpat kā kopumā novadā ir tendence sarukt, nedaudz palielinās iedzīvotāju skaits vecuma grupā 15-24 gadi.

Attēls 7 – Iedzīvotāju skaits un tā izmaiņas pa vecuma grupām Valmieras pagastā 2016.-2023. gadā (Avots: Oficiālās statistikas portāls)

Pēc Valmieras novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas izstrādes ietvaros ietvaros SIA "Grupa93" 2022. gadā modelētajām iedzīvotāju skaita prognozēm līdz 2030.gadam novadā kopumā, teritoriālajās apvienībās un Valmieras valstspilsētā paredzams, ka:

- pēc 2023. gada dzimstība varētu samazināties;
- bērnu skaits sākumskolas vecuma grupā varētu pieaugt līdz 2025. gadam, vēlāk –

samazināties;

- bērnu skaits 5.-9. klašu grupā varētu pieaugt pēc 2027. gada;
- bērnu skaits vidusskolas vecuma grupā līdz 2026. gadam varētu pieaugt, bet vēlāk – samazināties (2030.gadā sasniedzot 2021. gada līmeni – 1518 bērnus);
- no 2024. gada varētu sākt samazināties bērnu skaits vecumā no 1–6 gadiem, un tas turpinātu negatīvi ietekmēt arī citas vecuma grupas turpmākajos gados;
- pensijas vecuma iedzīvotāju skaits varētu saglabāties praktiski nemainīgs.

Demogrāfiskajā prognozē iedzīvotāju skaits katrā nākamajā gadā ir summa, kas sastāv no iedzīvotāju skaita viena gada vecuma grupās (sievietes un vīrieši) un prognozētā jaundzimušo skaita, kas atkarīgs no konkrētajā gadā esošo sieviešu skaita reproduktīvajā vecumā (15-49 gadi) un vidējā dzimstības vecumkoeficienta novada teritorijās (apvienībās, Valmierā).

Attēls 8 – Pirmsskolas vecuma bērnu skaits un tā izmaiņas pa vecuma grupām Valmieras novadā 2016.-2030. gadā (Avots: SIA “Grupa93” demogrāfiskais modelis)

Attēls 9 – Pirmsskolas vecuma bērnu skaits un tā izmaiņas pa vecuma grupām Brenguļu, Kauguru, Trikātas apvienībā 2016.-2030. gadā (Avots: SIA “Grupa93” demogrāfiskais modelis)

Attēls 10 – Pirmsskolas vecuma bērnu skaits un tā izmaiņas pa vecuma grupām Burtnieku apvienībā 2016.-2030. gadā (Avots: SIA “Grupa93” demogrāfiskais modelis)

Attēls 11– Pirmsskolas vecuma bērnu skaits un tā izmaiņas pa vecuma grupām Kocēnu apvienībā 2016.-2030. gadā (Avots: SIA “Grupa93” demogrāfiskais modelis)

Attēls 12 – Pirmsskolas vecuma bērnu skaits un tā izmaiņas pa vecuma grupām Mazsalacas apvienībā 2016.-2030. gadā (Avots: SIA “Grupa93” demogrāfiskais modelis)

Attēls 13 – Pirmsskolas vecuma bērnu skaits un tā izmaiņas pa vecuma grupām Naukšēnu apvienībā 2016.-2030. gadā (Avots: SIA “Grupa93” demogrāfiskais modelis)

Attēls 14 – Pirmsskolas vecuma bērnu skaits un tā izmaiņas pa vecuma grupām Rūjienas apvienībā 2016.-2030. gadā (Avots: SIA “Grupa93” demogrāfiskais modelis)

Attēls 15 – Pirmsskolas vecuma bērnu skaits un tā izmaiņas pa vecuma grupām Strenču apvienībā 2016.-2030. gadā (Avots: SIA "Grupa93" demogrāfiskais modelis)

Attēls 16 – Pirmsskolas vecuma bērnu skaits un tā izmaiņas pa vecuma grupām Valmierā 2016.-2030. gadā (Avots: SIA "Grupa93" demogrāfiskais modelis)

Demogrāfiskā prognoze tika izstrādāta balstoties uz esošajiem iedzīvotāju resursiem. Taču, ņemot vērā pozitīvo pieredzi ar iedzīvotāju skaita pieaugumu, kad SIA "Valmieras namsaimnieks" 2018.gadā ekspluatācijā nodeva daudzdzīvokļu trīs namus Mālu ielā 1 un Ķieģeļu ielā, kopā 150 dzīvokļus, ir jāņem vērā jaunu iedzīvotāju pieplūdums, ko radīs jauni trīs nami un darba vietas. Piesaistot finansējumu no Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 3.1. reformu un investīciju virziena "Reģionālā politika" 3.1.1.4.i. investīcijas "Finansēšanas fonda izveide zemas trīs mājokļu būvniecībai", SIA "Valmieras namsaimnieks" līdz 2027. gadam plāno uzbūvēt vēl vairākus trīs namus ar 120 dzīvokļu skaitu katrā. Paredzētā teritorija Valmierā, Ķieģeļu iela 11, Ķieģeļu iela 13, Dzegu iela 2, Matīšu šoseja 5. Arī Valmiermuižā plānots būvēt vairākus daudzdzīvokļu namus. Faktu, ka jaunu mājokļu piedāvājums Valmieras novadā palielina novadā dzīvojošo bērnu skaitu, apliecina arī iepriekš analizētie dati par dzimušo skaitu uz 1000 iedzīvotājiem, kas dekādes griezumā ir stabili (9,4 gan 2023.gadā, gan 2024.gadā), taču 2018.gadā šis rādītājs pieauga līdz 11,0, kā arī bērnu kopējais skaits 2018.gadā ir pieaudzis dinamiskāk nekā pārējā pārskata periodā.

Valmieras valstspilsēta jau gadu desmitiem apzinīgi un secīgi ir īstenojusi pasākumus rūpnieciskās ražošanas attīstībai. Tas ir devis pozitīvu izaugsmi. 2022.gadā, ierindojojot Valmieras valstspilsētu otrajā vietā nacionālos rādītājos aiz galvaspilsētas Rīgas (IKP uz vienu iedzīvotāju).

Valmieras novada pašvaldības (turpmāk- pašvaldība) stratēģiskais mērķis noteikts sekojošais: Valmieras novads - Eiropas līmeņa ekonomiskās attīstības, zināšanu un sabiedriskās dzīves izcilības teritorija ar dinamiski un viedi pārvaldītu vidi. Mērķis iezīmē vienu no tajā minētajiem stūrakmeņiem - ekonomiskās attīstības aspektu, kam pie esošas nacionāla, reģionāla un pašvaldību līmeņa demogrāfiskās prognozes³ ir būtiska nozīme, lai sekmētu ne tikai jaunu iedzīvotāju piesaisti, bet arī esošo iedzīvotāju skaita saglabāšanu un labklājības paaugstināšanos.

Lai arī demogrāfiskās situācijas attīstības tendences neuzrāda, ka kopējais novada iedzīvotāju skaits pieaugtu, pašvaldībai īstenojot mērķtiecīgu atbalsta politiku speciālistu, jauniešu un ģimeņu piesaistei, var prognozēt, ka iedzīvotāju skaits saglabāsies un nedaudz pieaugs. Tātad Valmieras valstspilsētas un Valmieras novada izaugsme, iedzīvotāju skaita noturēšana (stabilizācija) un esošo iedzīvotāju labklājības celšanās, atkarīga no straujākas rūpnieciskās izaugsmes. Lai to

sasniegtu, tiek attīstīti industriālo teritoriju projekti- Valmieras Rūpniecības un eksporta parks ar vismaz 122 jaunām darba vietām, Valmieras Industriālais parks ar vismaz 140 darba vietām līdz 2026. gada 31. jūlijam (maksimāli aprēķinātais 276).

Viena izveidota darba vieta apstrādes rūpniecībā rada papildu 3 darba vietas, kas pakārtoti saistīts ar darbaspēka izglītošanos un citu pakalpojumu patēriņu noteiktajā lokācijā.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ir secināms un apstiprināma prognoze, ka bērnu skaits Valmieras novadā pieaugs, neraugoties uz kopējo bērnu skaita samazinājuma tendenci valstī.

3. Pirmsskolas izglītības piedāvājuma alternatīvu analīze.

Lai samazinātu bērnu rindu uz PII, tika identificētas sekojošas varbūtējās alternatīvas.

Pirmā alternatīva piedāvā nemainīt esošo situāciju, neizveidojot nevienu jaunu pirmsskolas izglītības iestādi, sakārtojot esošās PII, veicot to renovāciju, realizējot līdz šim iesākto politiku – balstoties uz pašvaldības budžeta iespējām plānveidīgus uzlabojumus, neiegūstot papildus vietas esošajās PII. Pirmā alternatīva ir pieņemama, ja pašvaldībai nav iespējams piesaistīt papildus finanšu līdzekļus pašvaldības budžetā vai piesaistīt ārējos finanšu resursus esošo PII rekonstrukcijai un paplašināšanai vai jaunas PII būvniecībai. Tādā gadījumā situācija pilsētā ar PII pieejamību pasliktināsies, rinda pieaugs, un pašvaldībai varētu būt jāplāno papildus izmaksas māmiņu vai auklīšu algām, jo ir jāņem vērā arī Ministru kabineta noteikumi Nr.890 „Higiēnas prasības bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējiem un izglītības iestādēm, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmu” minimālā platība telpā vienam bērnam ir no 4.3 - 5 m². Vienlaicīgi pašvaldība pilnībā nespēs ievērot LR 01.09.2023. likuma "Vispārējās izglītības likumu" 21.pantu, nodrošinot vienlīdzīgu pieeju uz PII bērniem no 1.5 gadu vecuma.

Otrā alternatīva ir esošās PII „Burtiņš” piebūves būvniecība, palielinot PII pieejamību par 96 vietām. Izglītojamo skaits pirmsskolas izglītības iestādē “Burtiņš” (turpmāk PII “Burtiņš”) 2023./24. mācību gadā ir 201, kopš 2018./ 19. mācību gada tas ir 8 % pieaugums.

PII “Burtiņš” īsteno vispārējo pirmsskolas izglītības programmu, kods 01011111, speciālās pirmsskolas izglītības programmu izglītojamajiem ar valodas traucējumiem, kods 01015511, speciālās pirmsskolas izglītības programmu izglītojamajiem ar jauktiem attīstības traucējumiem, kods 01015611, nodrošinot:

- pirmsskolas izglītības programmas apguvi bērniem no 1,5 gadu vecuma;
- peldēšanas nodarbības iestādes peldbaseinā bērniem no 2 gadu vecuma;
- muzikālās nodarbības un aktivitātes ar logoritmikas elementiem;
- sporta nodarbības un kustību aktivitātes āra vidē;
- interešu izglītības pulciņus no 3 gadu vecuma;

- iestādē ir izglītības psihologs, sociālais pedagogs, speciālais pedagogs, skolotājs logopēds, medmāsa;
- iestāde nodrošina speciālu ēdienkarti bērniem, kuriem veselības traucējumu dēļ to ir noteicis ārsts.

Pašvaldības PII attīstības modelis balstīts uz esošo PII saglabāšanu un plānveidīgu paplašināšanu, atbilstoši drošības, energoefektivitātes un citām mūsdienu prasībām. Tas nozīmē – plānveidīgu renovāciju un paplašināšanu jau esošajām ēkām. Nozīmīgi no pilsētas attīstības viedokļa ir paplašināt PII „Burtiņš”, kas atrodas Valmiermuižā, kur plānota jaunu daudzdzīvokļu namu būvniecība un arī bez satiksmes sastrēgumiem ātri sasniedzamā attālumā no esošajiem un plānotajiem trīs namiem Matīšu šosejas apkaimē. Atbilstoši spēkā esošiem normatīviem aktiem PII 2018. gadā ir izstrādāts tehniskais projekts. Ja sekmīgi tiek īstenots projekts, tad pašvaldībā deklarētie bērni tiek nodrošināti ar vietām PII un samazinās pašvaldībā deklarēto bērnu rinda. Pašvaldībai samazinās iestādes uzturēšanas izdevumi.

Trešā alternatīva būtu jaunas PII būvniecība, kas būtu ievērojami dārgāk, ņemot vērā to, ka būtu nepieciešams no jauna izbūvēt inženiertehniskās komunikācijas, noliktavas, siltummezglu, ēdināšanas bloku, administrācijas un speciālistu kabinetus, labiekārtot teritoriju pie PII.

Ceturrtā alternatīva piedalīties atklātā projektu iesniegumu atlasē 4.3.6.6. pasākumā "Bērnu pieskatīšanas pakalpojumi" un saņemt atbalstu privātā pirmsskolas izglītības pakalpojuma un bērnu uzraudzības pakalpojuma iegādei, veicinot darba un ģimenes dzīves līdzsvarošānu un vienlīdzīgas iespējas visām ģimenēm.